

2019

SANSKRIT

[GENERAL]

Paper : I

Full Marks : 100

Time : 3 Hours

*The figures in the right-hand margin indicate marks.
Candidates are required to give their answers in
their own words as far as practicable.*

1. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु सप्तानां प्रश्नानामुत्तरं (चतुर्णा॑ देवभाषया
त्रयाणाश्च यथेच्छया) प्रदेयम् : $2 \times 7 = 14$
 - a) 'रामायणम्' केन प्रणीतम् ? रामायणस्य कस्मिन् काण्डे
शरद्वर्णनमस्ति ?
 - b) श्रीरामचन्द्रेण कुत्र कमुदिश्य शरद्वर्णं कृतम् ?
 - c) हंसाः कैः सह क्रीडन्ति ? के विमुक्तवर्हाभरणा भवन्ति ?
 - d) शरद्वकाले मयूराणां का दशा भवति ?
 - e) स्वप्नवासवदत्तनाटके विदूषकस्य नाम किम् ? राजादर्शकस्य
भगिनी का आसीत् ?
 - f) भासस्य रचनाद्वयस्य नाम लिखत ।
 - g) रुमण्वान क आसीत् ? अंगारवती का आसीत् ?
 - h) "स्त्रीस्वभावस्तु कातरः" इत्यस्य वक्ता कः ?
 - i) सन्धिः करणीयः—रमा + ईशः = ?, यदि + अपि =?
 - j) अशुद्धिः संशोधनीया— (i) अहं विद्यालयं गच्छति ।
(ii) बालकाः पुस्तकं पठसि ।
 - k) अर्थपार्थक्यं निर्णयम् : यवनी - यवनानी ।
 - l) 'कर्तृकरणयोस्तृतीया'— इति सूत्रस्य उदाहरणद्वयं
दीयताम्।

- m) उपेन्द्रवज्रावृत्तस्य लक्षणं किम् ?
- n) उक्ता.....जगौ गः । शून्यस्थानं पूर्णीयम् ।
2. श्लोकद्वयं सप्रसङ्गेन व्याख्येयम् । तयोरेकस्य व्याख्या
सरलदेवभाषया भवेत् : $7 \times 2 = 14$
 - a) सुखमर्थो भवेद् दातुं सुखं प्राणाः सुखं तपः ।
सुखमन्यद् भवेत् सर्वं दुःखं न्यासस्य रक्षणम् ॥
 - b) गुणानां वा विशालानां सत्काराणां च नित्यशः ।
कर्त्तारः सुलभा लोके विज्ञातारस्तु दुर्लभाः ॥
 - c) तर्पयित्वा सहस्राक्षः सलिलेन वसुन्धराम् ।
निर्वर्तयित्वा शस्यानि कृतकर्मा व्यवस्थितः ॥
3. Translate into Bengali (any one) : $6 \times 1 = 6$
बঙ्गानुवाद कর (যে-কোনো একটি) :
 - a) घनानां वारणानाश्च मयूराणाश्च लक्षणम् ।
नादः प्रस्त्रवणानाश्च प्रशान्तः सहस्रानघ ॥
 - b) कः कं शक्तो रक्षितुं मृत्युकाले रञ्जुच्छेदे के घटं धारयन्ति ।
एवं लोकस्तुल्यर्थम् वनानां काले काले छिद्यते रुह्यते च ॥
4. Amplify the idea (any one) : $6 \times 1 = 6$
ভাবসম্প্রসারণ কর (যে-কোনো একটি) :
 - a) प्रद्वेषो बहुमानो वा संकल्पादेव जायते ।
 - b) चक्रारपंक्तिरिव गच्छति भाग्यपंक्तिः ।
5. Answer any one of the following : $12 \times 1 = 12$
যে-কোনো একটি প্রশ্নের উত্তর দাও :
 - a) In what context the autumn is described in Rāmāyaṇa? Describe the images of the following objects after your text :
आकाशः, वायुः, पर्वतः, हृदः, रात्रिः। $2+10$
रामायणे कেन् प्रसঙ्गे शरण बर्णित हयेहे ? पाठ्यांश
অনুসরণে আকাশ, বায়ু, পর্বত, হৃদ ও রাত্রির বৈশিষ্ট্যগুলি
চিহ্নিত কর।

[Turn over]

- b) Depict a pen picture of the scene of the autumn according to your text. 12
 পাঠ্যংশ অনুসরণে শরৎকালের একটি মানচিত্র অঙ্কন কর।
6. Answer any **one** of the following : $12 \times 1 = 12$
 যে-কোনো একটি প্রশ্নের উত্তর দাও :
 a) Discuss the characteristics of Hero Udayan's character in drama swapnavasavadattam.
 স্বপ্নবাসবদত্তম् নাটকে নায়ক উদয়নের চারিত্রিক বৈশিষ্ট্যগুলি আলোচনা কর।
 b) Criticise the dramatic style of writing on Bhasa's in your own words.
 ভাসের নাট্য রচনাশৈলী নিজের ভাষায় সমালোচনা কর।
7. Define and illustrate any **one** of the following : $6 \times 1 = 6$
 উদাহরণ সহ লক্ষণ নিরূপণ কর একটির :
 মালিনী, বসন্ততিলক
- Or/অথবা**
- Scan and name the metre any **two** of the following:
 $3 \times 2 = 6$
 নিম্নের যে কোনো দুটি চরণ বিশ্লেষণ করে ছন্দঃ নির্ণয় কর :
 a) শলোকে ষষ্ঠ গুরু জ্ঞেয় সর্঵ত্র লঘু পঞ্চমম্ ।
 b) অর্থো হি কন্যা পরকীয় এব ।
 c) ন বি঵ৃতো মদনো ন চ সংবৃতঃ
 d) উদেতি পূর্ব কুসুমং ততঃ কলম্ ।
8. Write short notes on (any **two**) : $3 \times 2 = 6$
 সংক্ষিপ্ত টীকা লেখ (যে-কোনো দুটি) :
 যতি, গুরু, গংগাদাস: সমবৃত্তঃ ।
9. Answer any **three** of the following : $6 \times 3 = 18$
 নিম্নের যে-কোনো তিনটি প্রশ্নের উত্তর দাও :
 a) What is 'আত্মনেপদবিধান'? Give two examples.
 'আত্মনেপদবিধান' বলতে কি বোঝ? দুটি উদাহরণ দাও।
 b) In how many senses 'সন্ত্বয়' is used ? Answer with examples.
 কি কি অর্থে 'সন্ত্বয়' এর ব্যবহার হয় ? উদাহরণ দাও।
 c) In how many senses is the suffix 'মত্তর্থীয়' used?
 Give examples.
 কি কি অর্থে 'মত্তর্থীয়' প্রতায় হয়? উদাহরণ দাও।
 d) Discuss any **two** of the following :
 যে-কোনো দুটি বিষয়ে আলোচনা কর :
 (i) বৃদ্ধি, (ii) নদী, (iii) সংহিতা, (iv) লোপ:
 e) Discuss any **two** of the following :
 যে কোনো দুটি বিষয়ে আলোচনা কর :
 সমাস, স্বরসন্ধি, প্রত্যয়, কর্মকারক
10. i) Answer any **three** of the following : $1 \times 3 = 3$
 নিম্নের যে-কোনো তিনটি প্রশ্নের উত্তর দাও :
 লতা + সমমী একবচনম্ ।
 গুরু + ষষ্ঠী বহুবচনম্ ।
 গম্ + লৃত্ প্রথমপুরুষ একবচনম্ ।
 ভূ + লোট্ মধ্যমপুরুষ একবচনম্ ।
- ii) Distinguish the following pairs and make sentence of any **one** :
 নিম্নলিখিত পদ্যগলের পার্থক্য বাক্যরচনা করে দেখাও
 (যে-কোনো একটি) : $3 \times 1 = 3$
 a) মিত্র: - মিত্রম্
 b) যবনী - যবনানী